

**ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛ ЖАСТАРЫН ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ: ЦИФРЛЫҚ
ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК САЯСАТ**

Шураева С.Н., экономика ғылымдарының кандидаты, shuraeeva@mail.ru
Еримбетова Б.А., экономика ғылымдарының магистрі, erimbetova@mail.ru

Қызылорда ашық университеті, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Аңдатпа. Бұл мақалада цифрлық экономика жағдайында Қазақстанның ауыл жастарын жұмыспен қамту мәселелері қарастырылады. Зерттеудің мақсаты – ауыл жастарының еңбек нарығындағы қазіргі жағдайын талдау және цифрлық технологияларды пайдалану негізінде жұмыспен қамтуды мемлекеттік реттеу бағыттарын анықтау. Мақалада ауылдық жерлердегі жұмыссыздық, еңбек ресурстарының мобильділігі, жастар кәсіпкерлігін дамыту және цифрлық инфрақұрылымның маңызы зерттеледі. Сонымен қатар Қазақстандағы жастарды қолдауға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың тиімділігі қарастырылып, ауыл жастарының экономикалық белсенділігін арттыру жолдары ұсынылады. Зерттеу нәтижелері цифрландырудың ауылдық аумақтарда жаңа жұмыс орындарын құруға, қашықтан жұмыс істеу мүмкіндіктерін кеңейтуге және жастардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал ететінін көрсетеді.

Кілт сөздер: ауыл жастары, жұмыспен қамту, цифрлық экономика, мемлекеттік саясат, еңбек нарығы, жастар кәсіпкерлігі, цифрландыру.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы занятости сельской молодежи Казахстана в условиях цифровой экономики. Цель исследования-анализ современного состояния сельской молодежи на рынке труда и определение направлений государственного регулирования занятости на основе использования цифровых технологий. В статье исследуется безработица в сельской местности, мобильность трудовых ресурсов, развитие молодежного предпринимательства и важность цифровой инфраструктуры. Также будет рассмотрена эффективность государственных программ, направленных на поддержку молодежи в Казахстане, предложены пути повышения экономической активности сельской молодежи. Результаты исследования показывают, что цифровизация способствует созданию новых рабочих мест в сельских районах, расширению возможностей удаленной работы и повышению конкурентоспособности молодежи на рынке труда.

Ключевые слова: сельская молодежь, занятость, цифровая экономика, государственная политика, рынок труда, молодежное предпринимательство, цифровизация.

Кіріспе. Қазіргі кезеңде цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы әлемдік экономиканың барлық салаларын қамтып, еңбек нарығының құрылымы мен әлеуметтік-еңбек қатынастарының мазмұнын түбегейлі өзгертуде. Цифрлық трансформация өндірістік үдерістердің тиімділігін арттырып қана қоймай, еңбек ресурстарына қойылатын талаптарды жаңартуда. Осыған байланысты жастардың жаңа экономикалық жағдайларға бейімделуі, олардың цифрлық құзыреттерін дамыту және тұрақты жұмыспен қамтылуын қамтамасыз ету мемлекеттік әлеуметтік саясаттың басым бағыттарының біріне айналып отыр.

Қазақстанда цифрландыруды жеделдету адами капиталдың сапасын арттыруға, инновациялық экономиканы дамытуға және еңбек өнімділігін көтеруге бағытталған. Бұл үдеріс қашықтан жұмыспен қамту, цифрлық платформалар арқылы еңбек ету, электрондық коммерция және жаңа цифрлық кәсіптердің қалыптасуына ықпал етуде. Соның нәтижесінде жастар үшін еңбек нарығында жаңа мүмкіндіктер пайда болғанымен, сонымен қатар кәсіби даярлықтың жеткіліксіздігі, тәжірибенің болмауы және цифрлық құзыреттердің әркелкілігі сияқты мәселелер де өзектілігін сақтап келеді.

Жастар халықтың әлеуметтік-демографиялық тұрғыдан ең белсенді бөлігі болып саналады және елдің экономикалық әлеуетін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Сондықтан олардың нәтижелі жұмыспен қамтылуы тек еңбек нарығының ғана емес, сонымен бірге әлеуметтік тұрақтылықтың, адами капиталдың сапасының және ұлттық экономиканың

бәсекеге қабілеттілігінің негізгі көрсеткіштерінің бірі болып табылады. Жастар арасындағы жұмыссыздықтың жоғары деңгейі еңбек ресурстарының толық пайдаланылмауына, халық табысының төмендеуіне, әлеуметтік теңсіздіктің күшеюіне және көші-қон үдерістерінің жандануына әсер етеді[1].

Әсіресе ауыл жастарын жұмыспен қамту мәселесі ерекше назар аударуды қажет етеді. Қазақстан халқының елеулі бөлігі ауылдық жерлерде өмір сүретіндіктен, ауыл еңбек нарығының тұрақты дамуы өңірлік экономиканың өсуіне тікелей ықпал етеді. Дегенмен ауылдық аумақтарда еңбек нарығының тарлығы, өндірістік инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, цифрлық технологиялардың біркелкі енгізілмеуі және кәсіби даярлық деңгейінің әртүрлі болуы жастардың тұрақты жұмысқа орналасуын қиындатады. Мұндай жағдай ауыл тұрғындарының, әсіресе жастардың ірі қалаларға көшуін күшейтіп, ауылдық аумақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуына теріс әсерін тигізуде.

Цифрлық экономиканың дамуы аталған мәселелерді шешудің жаңа мүмкіндіктерін ұсынады. Қашықтан еңбек ету, электрондық сауда, агротехнологияларды енгізу, мемлекеттік қызметтердің цифрлық форматқа көшуі және онлайн білім беру жүйесінің кеңеюі ауыл тұрғындарының экономикалық белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен бірге бұл бағыттарды тиімді іске асыру үшін сапалы интернет желісі, заманауи цифрлық инфрақұрылым, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану дағдылары және мемлекеттік қолдау тетіктері қажет.

Қазақстан Республикасында жастарды қолдау және еңбек нарығын жаңғырту бағытында бірқатар стратегиялық бағдарламалар жүзеге асырылуда. Атап айтқанда, «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы, жұмыспен қамтуға жәрдемдесу жөніндегі мемлекеттік бастамалар және кәсіпкерлікті қолдау құралдары жастардың цифрлық экономика жағдайында бәсекеге қабілеттілігін арттыруға бағытталған. Бұл бағдарламалардың негізгі мақсаты - еңбек нарығының сұранысына сәйкес білікті кадрлар даярлау, жастар кәсіпкерлігін дамыту, жаңа жұмыс орындарын құру және өңірлер арасындағы әлеуметтік-экономикалық теңгерімді қамтамасыз ету[1].

Осыған байланысты Қазақстан жастарын, оның ішінде ауыл жастарын жұмыспен қамтуды мемлекеттік реттеу тетіктерін жетілдіру, цифрлық экономиканың еңбек нарығына әсерін ғылыми тұрғыдан бағалау және жұмыспен қамтудың тиімді үлгілерін қалыптастыру қазіргі әлеуметтік саясаттың өзекті ғылыми және практикалық міндеттерінің бірі болып табылады.

Қазақстан Республикасында жастарды жұмыспен қамту мемлекеттік әлеуметтік саясаттың негізгі басымдықтарының бірі болып табылады. Елдің тұрақты әлеуметтік-экономикалық дамуы жастардың еңбек әлеуетін тиімді пайдалануға, олардың сапалы білім алуына, кәсіби даярлығына және еңбек нарығына табысты бейімделуіне тікелей байланысты. Осыған байланысты мемлекет жастар арасындағы жұмыссыздықты төмендетуге, олардың кәсіпкерлік бастамаларын қолдауға және жаңа жұмыс орындарын құруға бағытталған кешенді бағдарламаларды іске асырып келеді.

Соңғы жылдары еңбек нарығы цифрлық технологиялардың дамуына, автоматтандырудың кеңеюіне және экономиканың құрылымдық өзгерістеріне байланысты елеулі трансформацияға ұшырады. Бір жағынан, цифрландыру еңбек өнімділігін арттырып, жаңа кәсіптердің пайда болуына ықпал етсе, екінші жағынан дәстүрлі мамандықтарға деген сұраныстың төмендеуіне әсер етуде. Сондықтан қазіргі еңбек нарығында цифрлық құзыреттері жоғары, ақпараттық технологияларды меңгерген және өзгермелі ортаға тез бейімделетін жастардың бәсекелік артықшылықтары артып келеді.

Соған қарамастан жастардың еңбек нарығына кіруі бірқатар қиындықтармен сипатталады. Жоғары оқу орындары мен колледждерді жаңа аяқтаған түлектердің көпшілігі кәсіби тәжірибенің жеткіліксіздігіне байланысты жұмысқа орналасуда қиындықтарға кездеседі. Көптеген жұмыс берушілер тәжірибелі мамандарға басымдық береді, бұл жас мамандардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін төмендетеді. Нәтижесінде

жастардың белгілі бір бөлігі уақытша немесе тұрақсыз жұмыспен шектеліп, еңбек әлеуетін толық пайдалана алмай отыр.

Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес, 2025 жылдың бірінші тоқсанында республика экономикасында 9,2 миллионнан астам адам жұмыспен қамтылған. Оның басым бөлігін жалдамалы қызметкерлер құраса, қалған бөлігі өзін-өзі жұмыспен қамтыған азаматтар болып табылады. Жұмыспен қамтылғандардың ең жоғары үлесі сауда, білім беру, өнеркәсіп және ауыл шаруашылығы салаларына тиесілі. Бұл еңбек нарығында қызмет көрсету және өндіріс секторларының жетекші орын алатынын көрсетеді[2].

Бұл ретте айта кеткен жөн, «Жастар және ауыл» бағытына сай, ауыл жастарының кәсіби дамуына, сондай-ақ кәсіпкерлік арқылы олардың әлеуетін іске асыруға баса назар аударылмақ. Тұжырымдаманың осы бағытындағы шаралардың арқасында 2029 жылға дейін 1 миллион ауыл жастарын жұмыспен қамту, 1,5 миллион жастың цифрлық сауаттылығын арттыру, 3,8 миллион жасты ресурстық орталықтар арқылы әлеуметтік қызметтермен қамту көзделген[3].

Бұл бағдарламаға 21-35 жас аралығындағы жастар қатыса алады. Олар шағын несие алу үшін жеке кәсіпкер ретінде тіркелген және кәсіпкерлікпен айналысқанына 5 жыл болуы тиіс. Бағдарламаның міндетті талабына сай, несие алу үшін кепілдік керек.

Сонымен қатар жастар арасындағы жұмыссыздық мәселесі толық шешімін тапқан жоқ. Еңбек нарығына жыл сайын мыңдаған жас маман қосылғанымен, олардың барлығы бірдей мамандығына сәйкес жұмысқа орналаса алмайды. Мұның негізгі себептері ретінде кәсіби тәжірибенің болмауы, еңбек нарығы сұранысы мен білім беру жүйесі арасындағы сәйкессіздік, өңірлердегі жұмыс орындарының жеткіліксіздігі және жастардың кәсіби бағдарлану деңгейінің төмендігі қарастырылады.

Бұл мәселе әсіресе ауылдық жерлерде айқын байқалады. Ауылдық аумақтарда экономиканың аграрлық бағытта болуы еңбек нарығының әртараптандырылуын шектейді. Нәтижесінде жастардың басым бөлігі маусымдық жұмыстармен немесе өзін-өзі жұмыспен қамтумен айналысады. Тұрақты табыстың болмауы жастардың әлеуметтік жағдайына кері әсер етіп, олардың қалаға көшуіне себеп болады.

Ауылдық жерлерден жастардың көші-қоны өңірлердің демографиялық және экономикалық дамуына да ықпал етеді. Білікті әрі белсенді жастардың қалаға кетуі ауыл шаруашылығы өндірісінде еңбек ресурстарының тапшылығын туындатып, инновациялық технологияларды енгізу қарқынын бәсеңдетеді. Сондықтан ауылдық аумақтардың экономикалық тартымдылығын арттыру мемлекеттік саясаттың маңызды бағыттарының бірі болып саналады.

Бұл ретте цифрлық экономиканың мүмкіндіктері ерекше маңызға ие. Интернет желісінің кеңеюі, электрондық коммерцияның дамуы, қашықтан жұмыс істеу формаларының таралуы және цифрлық платформалардың көбеюі ауыл жастары үшін жаңа еңбек мүмкіндіктерін қалыптастыруда. Сонымен қатар агроөнеркәсіп кешенінде дәлме-дәл егіншілік, цифрлық мониторинг, автоматтандырылған басқару жүйелері және смарт-технологиялардың енгізілуі ауыл шаруашылығы саласының тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Алайда цифрлық экономиканың әлеуетін толық пайдалану үшін бірқатар мәселелерді шешу қажет. Атап айтқанда, ауылдық жерлердегі интернет сапасын жақсарту, цифрлық инфрақұрылымды дамыту, халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру және жастардың IT-құзыреттерін жетілдіруге бағытталған білім беру бағдарламаларын кеңейту маңызды[4].

Осылайша, жастарды жұмыспен қамту мәселесін тиімді шешу мемлекеттік органдардың, білім беру ұйымдарының, жұмыс берушілердің және азаматтық қоғам институттарының өзара үйлесімді іс-қимылын талап етеді. Цифрлық технологияларды еңбек нарығына кеңінен енгізу, жастар кәсіпкерлігін қолдау және ауылдық аумақтардағы экономикалық белсенділікті арттыру Қазақстанның орнықты әлеуметтік-экономикалық дамуының маңызды алғышарттарының бірі болып табылады.

Қызылорда облысында ауыл жастарын жұмыспен қамтуды жетілдірудің басым

бағыттарына тоқталар болсақ, Қызылорда облысы – экономикасында аграрлық сектордың үлесі жоғары, табиғи-климаттық жағдайлары өзіндік ерекшеліктерімен сипатталатын өңірлердің бірі. Облыс халқының едәуір бөлігі ауылдық жерлерде тұратындықтан, ауыл еңбек нарығының жай-күйі өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына тікелей ықпал етеді. Дегенмен еңбек нарығының салалық құрылымының шектеулілігі, өндірістік инфрақұрылымның жеткіліксіздігі және жоғары білікті жұмыс орындарының аз болуы жастардың тұрақты жұмыспен қамтылуына кедергі келтіріп отыр[4].

Соңғы жылдары цифрлық технологиялардың ауыл шаруашылығына енгізілуі өңір экономикасының тиімділігін арттыруға жаңа мүмкіндіктер қалыптастырды. Ауыл шаруашылығын цифрландыру, геоақпараттық жүйелерді пайдалану, дәлме-дәл егіншілік элементтерін енгізу, өндірістік процестерді автоматтандыру және цифрлық сервистерді қолдану еңбек өнімділігін арттырумен қатар, жаңа мамандықтардың пайда болуына ықпал етуде. Бұл өз кезегінде ауыл жастары үшін жаңа еңбек нарығын қалыптастырудың маңызды алғышарттарының бірі болып табылады.

Сонымен бірге өңірде цифрлық экономиканың әлеуетін толық пайдалануға мүмкіндік бермейтін бірқатар мәселелер сақталуда. Атап айтқанда, ауылдық елді мекендердегі интернет сапасының әркелкілігі, цифрлық инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы, ақпараттық технологияларды пайдалану деңгейінің төмендігі және халықтың цифрлық сауаттылығының жеткіліксіз болуы жаңа еңбек мүмкіндіктерін толық іске асыруға кедергі келтіреді. Сондықтан цифрлық инфрақұрылымды жетілдіру жастарды жұмыспен қамту саясатының негізгі бағыттарының бірі болуы тиіс.

Қазақстан Республикасында жастарды жұмыспен қамтуға және кәсіпкерлікті дамытуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар жүйелі түрде жүзеге асырылуда. Мемлекет кәсіпкерлікті қолдау, жеңілдетілген несиелеу, қайтарымсыз гранттар беру, жастар практикасын ұйымдастыру, қоғамдық жұмыстарды кеңейту және алғашқы жұмыс орны сияқты құралдар арқылы жастардың еңбек нарығына бейімделуіне жағдай жасауда. Бұл шаралар еңбек тәжірибесі жоқ жас мамандардың кәсіби дағдыларын қалыптастыруға және олардың тұрақты жұмыспен қамтылуына ықпал етеді[5].

Қызылорда облысында да халықтың табысын арттыруға және жаңа жұмыс орындарын ашуға бағытталған өңірлік бағдарламалар іске асырылуда. Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру, шағын және орта бизнесті қолдау, өңдеу өнеркәсібін дамыту және агроөнеркәсіптік кешенді жаңғырту нәтижесінде жаңа жұмыс орындарын құру көзделген. Мұндай бастамалар өңірдің еңбек әлеуетін тиімді пайдалануға және жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейін төмендетуге мүмкіндік береді.

Жастар кәсіпкерлігін дамыту ауылдық аумақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуының маңызды тетіктерінің бірі болып табылады. Өз ісін ашуға ұмтылатын жастарға қаржылық қолдау көрсету, кәсіпкерлік негіздерін оқыту, бизнес-жобаларды сүйемелдеу және цифрлық платформалар арқылы өнім өткізу мүмкіндіктерін кеңейту ауылдық жерлерде тұрақты жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге ықпал етеді. Сонымен қатар электрондық коммерцияның дамуы ауыл кәсіпкерлеріне өнімдерін ішкі және сыртқы нарықтарға шығаруға мүмкіндік береді.

Жастардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігі олардың кәсіби білімімен ғана емес, цифрлық құзыреттерімен, кәсіпкерлік дағдыларымен және үздіксіз білім алуға дайын болуымен де анықталады. Осыған байланысты білім беру ұйымдары мен жұмыс берушілердің өзара ынтымақтастығын күшейту, дуальды оқыту элементтерін кеңейту, өндірістік тәжірибені жетілдіру және цифрлық технологияларға негізделген жаңа білім беру бағдарламаларын енгізу өзекті болып табылады[5].

Ауыл жастарының қалаға көшуінің негізгі себептерінің бірі – еңбек нарығындағы мүмкіндіктердің шектеулілігі, еңбекақы деңгейінің төмендігі және әлеуметтік инфрақұрылымның жеткіліксіз дамуы. Сондықтан ауылдық аумақтардың тартымдылығын арттыру мақсатында тұрғын үйге қолжетімділікті жақсарту, әлеуметтік қызметтердің

сапасын көтеру, жоғары жылдамдықтағы интернетпен қамтамасыз ету және жастардың бос уақытын тиімді ұйымдастыруға арналған инфрақұрылымды дамыту маңызды.

Осыған байланысты ауыл жастарын жұмыспен қамту саясатын жетілдіру үшін мынадай бағыттарды іске асыру ұсынылады:

- ауылдық аумақтардың цифрлық инфрақұрылымын кезең-кезеңімен жаңғырту;
- цифрлық экономика талаптарына сәйкес кадрлар даярлау жүйесін жетілдіру;
- жастардың цифрлық және кәсіпкерлік құзыреттерін дамытуға бағытталған білім беру

бағдарламаларын кеңейту;

- агроөнеркәсіптік кешенде инновациялық технологияларды енгізуді ынталандыру;
- жастар кәсіпкерлігін қаржылық және консультациялық қолдау тетіктерін жетілдіру;
- қашықтан жұмыс істеу мүмкіндіктерін кеңейту және цифрлық платформаларды

дамыту;

- өңірлік еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес жаңа жұмыс орындарын құру.

Жалпы алғанда, Қызылорда облысында ауыл жастарын жұмыспен қамтуды жетілдіру цифрлық технологияларды тиімді пайдаланумен, адами капиталдың сапасын арттырумен және мемлекеттік қолдау шараларының тиімділігін күшейтумен тығыз байланысты. Бұл бағыттағы жүйелі саясат өңірдің әлеуметтік-экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз етіп қана қоймай, жастардың өмір сүру сапасын жақсартуға, олардың еңбек әлеуетін толық іске асыруға және ауылдық аумақтардың орнықты дамуына ықпал етеді[6].

Қорытынды. Цифрлық экономиканың дамуы жастарды жұмыспен қамту жүйесіне елеулі ықпал етіп отырғанын көрсетті. Цифрлық технологиялардың кеңінен енгізілуі еңбек нарығының құрылымын өзгертіп, жұмыспен қамтудың жаңа нысандарының қалыптасуына, қашықтан жұмыс істеудің кеңеюіне және еңбек қызметін ұйымдастырудың икемді үлгілерінің дамуына мүмкіндік беруде. Осыған байланысты жастардың цифрлық құзыреттерін дамыту, олардың кәсіби бейімделуін жетілдіру және еңбек нарығына тиімді кірігуін қамтамасыз ету мемлекеттік әлеуметтік саясаттың стратегиялық бағыттарының біріне айналып отыр.

Қазақстанда жастарды жұмыспен қамтуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалар мен институционалдық қолдау тетіктері кезең-кезеңімен жетілдірілуде. Дегенмен еңбек нарығындағы құрылымдық өзгерістер, жұмыс берушілердің кәсіби тәжірибесі бар мамандарға сұранысының жоғары болуы, өңірлер арасындағы әлеуметтік-экономикалық айырмашылықтар және цифрлық инфрақұрылымның біркелкі дамымауы жастардың тұрақты жұмыспен қамтылуына кедергі келтіретін негізгі факторлар ретінде сақталуда.

Ауыл жастарының еңбек нарығындағы жағдайы қалалық жастармен салыстырғанда күрделірек. Ауылдық жерлерде жұмыс орындарының шектеулілігі, кәсіпкерлік қызметті жүргізуге қажетті инфрақұрылымның жеткіліксіздігі, интернет желісінің сапасы мен цифрлық сауаттылық деңгейінің әрқелкі болуы жастардың экономикалық белсенділігіне әсер етеді. Соның салдарынан еңбекке қабілетті жастардың қалаға көшу үдерісі күшейіп, ауылдық аумақтардың әлеуметтік-экономикалық даму қарқынына теріс ықпал етуде.

Қызылорда облысының мысалында жүргізілген талдау өңірде аграрлық сектордың басымдығына қарамастан, цифрлық технологияларды енгізу арқылы жаңа жұмыс орындарын қалыптастыруға, жастар кәсіпкерлігін дамытуға және еңбек өнімділігін арттыруға айтарлықтай мүмкіндік бар екенін көрсетті. Алайда бұл әлеуетті толық іске асыру үшін цифрлық инфрақұрылымды жаңғырту, жоғары жылдамдықтағы интернетпен қамтамасыз ету, жастардың цифрлық дағдыларын жетілдіру және инновациялық жобаларды мемлекеттік қолдау шараларын кеңейту қажет.

Жалпы алғанда, жастарды жұмыспен қамту мәселесін шешу тек әлеуметтік қолдау шараларымен ғана шектелмеуі тиіс. Бұл бағытта еңбек нарығының қазіргі талаптарына сәйкес келетін адами капиталды қалыптастыру, цифрлық экономиканың мүмкіндіктерін тиімді пайдалану және өңірлік ерекшеліктерді ескеретін кешенді мемлекеттік саясат жүргізу қажет. Осындай жүйелі тәсіл Қазақстан жастарының еңбек әлеуетін толық іске асыруға,

әлеуметтік тұрақтылықты нығайтуға және елдің ұзақ мерзімді орнықты дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Атажанов И.И. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері. Оқу құралы.– Шымкент: ХГТУ, 2020. – 80 б.
2. Әкімбекова Ч.Ү. Цифрлық трансформация жағдайындағы ауыл жастарын платформалық жұмыспен қамтудың жаңа үрдістері, Аграрлық нарық проблемалары. 2024;(1):183-194. <https://doi.org/10.46666/2024-1.2708-9991.16>
3. Назарова Г. Н., Абдрашитова Т.А. ҚР Жұмыссыздық мәселелері және оны шешу жолдары /Текст: непосредственный // Молодой ученый.– 2018.–№5(191).– Т.1.–С.59-62.URL:<https://moluch.ru/archive/191/48225/> (дата обращения: 10.06.2025).
4. Тойлыбаева Д.Т. Жастар арасындағы жұмыссыздық мәселесін зерттеу және оны шешу жолдары//Экономика.– 2020. – №5.– 40 б.
5. Абаев А.А. Ауылдық аумақтардың дамуындағы еңбек ресурстарының рөлі// Қарағанды университетінің хабаршысы, Экономика сериясы. – 2017.– №1(85).
6. Иманбердиев Р. Цифрлық технологияларға сүйене отырып саланы модернизациялау//Ауыл шаруашылығы.–2020.– №3.